

Hadithi

Kutoka kwa Abu Barzah Al-Aslamiy, ambaye amesema: Amesema Mtume wa Mwenyezi Mungu Swalla Allaahu alayhi wasallam:

- 1 “Mja hatatembea kusogea mbele Siku ya Qiyaamah mpaka aulizwe
- 2 Kuhusu umri wake: Aliumaliza vipi?
- 3 Ujuzi wake: alifanya nini?
- 4 Kuhusu pesa zake alizipata wapi? Na Alizitumia katika lipi?
- 5 Na kuhusu mwili wake: aliuchoshaje?⁽¹⁾.

1 Imepokewa na Al-Bukhari (3624) na Muslim (2450).

Ayah

Amesema Mwenyezi Mtukufu:

- ﴿Je! Mnawaamrisha watu mema na mnajisahau nafsi zenu, na hali nyinyi mnasoma Kitabu? Basi je, hamzingatii.﴾ [Al-Baqarah: 44].
- ﴿Na humo watapiga makelele: Mola wetu Mezi! Tutoe tufanye mema sio yale tuliyokuwa tukiyafanya. Kwani hatukukupeni umri wa kutosha kukumbuka mwenye kukumbuka? Na akakujieni Mwonyaji? Basi onjeni! Kwani walio dhulumu hawana wa kuwanusuru.﴾ [Fatir: 37].
- ﴿Na wasimamisheni. Hakika hao ni wenye kuulizwa.﴾ [Al-Saffat: 24].
- ﴿Na wakawafanya Malaika, ambao ni waja wa Mwingi wa Rehema, ni wanawake! Kwani wameshuhudia kuumbwa kwao? Ushahidi wao utaandikwa na wao watahojiwa.﴾ [Al-Zukhruf: 19].
- ﴿Enyi mlio amin! Kwa nini mnasema msiyo yatenda.﴾ [As-Saff: 2].

Msimulizi

Ni: Abu Barza Al-Aslami Radhi za Mwenyezi Mungu ziwe juu yake, Swahaba mkubwa. Alijulikana kwa lakabu yake, na Wanachuoni wametofautiana juu ya jina lake halisi. Ikasemwa: Nadlah bin Ubaid bin Al-Harith, na ikasemwa: Nadlah bin Abdullah bin Al-Harith, ni mmoja katika waliosilimu zamani, alishuhudia kuufungua mji wa Khaybar, kuufungua mji wa Makka na Hunayn, na aliishi mjini Basra. Na aliupiga mji Khurasan, na ndiye aliyemuua Abd al-Uzza bin Khatal chini ya pazia ya Al-Kaaba siku ya ushindi alipoamrisha kuuawa kwake Mtume, Rehema na amani ziwe juu yake, alifariki mwaka wa 65. AH⁽¹⁾.

Muhtasari

Mtume Rehema na Amani zimshukie anaeleza kuwa mwanadamu anawajibika kujibu mambo manne; Kuhusu umri wake, elimu, pesa na mwili wake, ni lazima ajitayarisha kwa maswali hayo, na kutumia vitu hivyo kwa kumtii Mwenyezi Mungu na kumpendeza.

1 Imepokewa na Al-Tirmidhiy (2417).

Ufahamu

1

Mtume Swalla Allaahu alayhi wa sallam anautahadharisha Ummah wake kwamba ni lazima mja aulizwe mambo manne mbele ya Mwenyezi Mungu Mtukufu, hivyo mtu ajiandae kwa maswali hayo, na andae jawabu. Na kutokana na rehema yake, utukufu ni wake, ni kwamba hakuyaficha maswali haya ati yasijulikane kwa yeyote, bali aliyabainisha na kumwambia Mtume, rehema na amani ziwe juu yake.

2

Swali la kwanza katika hayo ni kwamba ataulizwa kuhusu maisha yake aliyopewa na Mwenyezi Mungu hapa duniani, aliyatumia vipi na ameyamalizaje? Je, ni katika kumtii Mungu Mwenyezi au katika kumuasi? Ndio maana Mtume Rehema na Amani zimshukie alikuwa na shauku kubwa ya kuelekeza umma wake ili ufaidike na maisha yake, pale alipomwambia Ibn Abbas, Mwenyezi Mungu awawie radhi. “Tumia fursa tano kabla ya kukupata mambo matano: ujana wako kabla ya uzee wako. Afya yako kabla ya ugonjwa wako, utajiri wako kabla ya umaskini wako, wakati wako wa kupumzika kabla ya kazi yako kukushughulisha, na maisha yako kabla ya kifo chako⁽¹⁾.”

3

Kisha Mwenyezi Mungu atamuuliza juu ya elimu yake - ikiwa ni katika watu wa elimu -; Je, alijifunza elimu hiyo kwa ikhlasi kwa Mwenyezi Mungu au kutokana na unafiki na sifa, hivyo atakuwa miongoni mwa watu wa kwanza kuhukumiwa Siku ya Kiyama? Katika Hadith: “Na mtu aliyejifunza elimu na akaifundisha, na akaisoma Qur’ani, basi ataletwa na kujulishwa neema zake, na akazitambua: umeitumikiaje? Akasema: Nimejifunza na kufundisha, na nimesoma Qur’ani kwa ajili yako mola wangu mlezi. Mwenyezi Mungu atamweleza: Umesema uwongo. Lakini umejifunza elimu ili utajwe kuwa ni msomi, na umejifunza elimu ili utajwe kuwa ni msomaji mzuri, basi umeshatajwa kama ulivyotaka, Kisha ikaamrisha aburuzwe kifudifudi mpaka akatupwa motoni⁽²⁾.”

Na je, alieneza elimu hiyo na akawa mkweli katika hiyo elimu, au aliificha na akaidanganya riwaya yake na akawadanganya watu ili awaridhishe baadhi yao? Na je, alitenda kulingana na alivyojua, au alienda kinyume na vitendo vyake, kwa hiyo akaingia katika maneno yake Aliye Juu Zaidi. Amesema Mwenyezi Mtukufu: “Je! Mnawaamrisha watu mema na mnajisahau nafsi zenu, na hali nyinyi mnasoma Kitabu? Basi je, hamzingatii” [Al-Baqarah: 44]. Na kama alivyosema Mwenyezi Mtukufu: “Yanachukiza vikubwa mno kwa Mwenyezi Mungu kuwa mnasema msiyoyatenda” [As-Saff: 3].

4

Swali la tatu ni kwamba mja anaulizwa kuhusu pesa zake. Ameipata wapi na kaitumiaje, ni katika njia ya halali au haramu, au ameitumia vipi? Je, alitumia katika kumtii mola ake mlezi na kuitumikia Dini, au aliipoteza kwa maasi, matamano na madhambi?

1 Tazama ufafanuzi wake: Ma`rifat al-Sahaba cha Abu Na`im (5/2682), “Assimilation fi Ma`rifat al-Sahaba” cha Ibn Abd al-Bar (4/1495), “Asad al-Ghaba” na Ibn al-Athiir (5/305).

2 Imepokewa na Al-Hakim katika Al-Mustadrak kwenye Sahih ya Bukharin a Muslim (7846).

Swali la mwisho katika haya ni kwamba mtu anaulizwa kuhusu mwili wake, nguvu, afya na ujana wake; Alifanyaje na alitumia vipi?

Maana ya Hadithi sio kwamba mja haulizwi juu ya mambo mengine zaidi ya hayo, bali Yeye Allah mwenye utukufu, Atamuwajibisha kila mja kwa matendo na maneno aliyoyatenda. Hata hivyo, maswali haya ni jambo muhimu zaidi ambalo mja anaulizwa, na maswali mengine yote yatafuata baada yake.

Mafunzo

1

Mja hana budi kujiandaa kwa yale maswali atakayoulizwa mbele ya Mwenyezi Mungu; Kwani Mtu muovu ni yule anayejua swali na hayuko tayari kulijibu.

2

Baadhi ya Waumini wataingia Peponi bila ya kuhesabiwa, kwa hivyo hawataulizwa na wala hawatasimama mbele ya Mola wao Mlezi kuulizwa; Na akasema Mtume rehema na amani ziwe juu yake: “Wataingia Peponi watu elfu sabini bila hesabu. Hao ndio ambao hawatumii zinguoi, wala hawaitakidi nuksi, na wanamtegemea Mola wao Mlezi”⁽¹⁾. Ni Utukufu mkubwa kiasi gani kuingia Peponi, na kubwa kuliko ni kuingia humo bila ya kuhesabiwa! Basi tunapaswa kuchangamkia fursa hiyo ili nasi tuwe miongoni mwa hao.

3

Al-Fudayl bin Iyadh-Mwenyezi Mungu amrehemu- alimwambia mtu: una miaka mingapi? Akajibu: Miaka sitini. Akasema: Umetembea miaka sitini kwenda kwa Mola wako, bila shaka unakaribia kufika. Yule mtu akajibu: Sisi ni wa Mwenyezi Mungu na kwake Yeye tutarejea. Al-Fudayl akasema: Je! unajua tafsiri yake? Akamweleza kuwa hapo umemaanisha: Sisi ni waja wa Mwenyezi Mungu na kwake tutarejea, basi anayejua kwamba yeye ni mja wa Mwenyezi Mungu na kwamba atarejea kwake, basi ajue kwamba yuko chini ya ulinzi, na anayejua kwamba yuko chini ya ulinzi, basi na ajue kwamba yeye atahojiwa na kuulizwa. Na yeyote anayejua kwamba atahojiwa. Hebu andae majibu ya maswali. Yule mtu akasema: Ni ipi njia ya kuokoka? Akasema: Tena Rahisi mno. Akasema: Ni ipi? Akasema: ni kuwa mtu mwema na bora katika umri uliobakia, kwa kufanya hivyo utasamehewa na madhambi yaliyopita, kwani ukiendelea kuasi katika umri uliobakia, utaadhibiwa hata kwa madhambi ya sasa na yale yaliyopita na yaliyobakia⁽²⁾.

4

Umri wa mtu ndicho kitu muhimu zaidi alichu nacho; umri ni siku chache zilizohesabiwa na masaa yaliyohesabiwa. Ni lazima mtu ajue thamani ya wakati wake, na atumie saa zake katika kumtii Mungu Mwenyezi. Mwenyezi Mungu atamuuliza siku ya Qiyaamah maisha yake yote, kwa hivyo ikiwa alitimiza faradhi na utiifu aliokuwa nao, ataokoka na kuwa salama, na asipofanya hivyo ataangamia na kupata hasara.

5

Tumia vizuri muda wako katika utii na upate daraja za juu zaidi; Amesema Ali bin Abi Talib Allah amuwiye radhi: “Dunia imeondoka nyuma, na Akhera imesonga mbele, na kila mmoja wao ana watoto, basi kuweni watoto wa Akhera, wala msiwe miongoni mwa watoto wa dunia hii, kwa maana leo ni matendo na hakuna hesabu, na kesho akhera ni hesabu na hakuna matendo.”⁽³⁾.

6

Elimu ni uthibitisho dhidi ya mmiliki wake; Labda wajinga waliomba msamaha kwa ujinga, na hakuna udhuru kwa mwanachuoni aliyejua hukumu za Mwenyezi Mungu na kwenda kinyume chake, kwa kufuata matakwa yake.

1 Imesimuliwa na Muslim (1905).

2 Imepokewa na Al-Bukhari (6472) na Muslim (220), kwa kutoka kwa Ibn Abbas, Mungu awe radhi nao.

3 “Jami’ al-Ulum wa al-Hakam” cha Ibn Rajab (2/383).

7

Zaka ya elimu ni kuieneza na kuifundisha kwa watu, na kuficha ilimu ni dhambi kubwa, Mwenyezi Mungu Mtukufu ameiahidi adhabu kali kabisa. Amesema Mwenyezi Mungu: “Hakika wale wanao ficha tuliyoyateremsha katika ubainifu na uwongofu baada ya Sisi kuzibainisha kwa watu Kitabuni -- hao anawalaani Mwenyezi Mungu, na wanawalaani kila wenye kulaani” [Al-Baqarah: 159] Na akasema Mtume rehema na amani ziwe juu yake: “Mwenye kuulizwa elimu na akaificha, basi Mwenyezi Mungu atamfunga mnyororo wa moto Siku ya Kiyama”⁽¹⁾.

8

Suala la pesa kwa Mwenyezi Mungu ni kubwa, na ndio maana akauliza kuhusu umri, elimu na mwili swali moja baada ya jingine, na akauliza kuhusu pesa maswali mawili; Aliipata wapi, na aliitumiaje? Mtu anapaswa kuchunga pesa zake; Hachukui pesa isipokuwa katika njia ya halali, na haitoi ila kwa njia ya halali.

9

Maswahaba, Mwenyezi Mungu awawie radhi, walikuwa wakitafuta chakula kwa njia ya halali na kuacha haramu na vilivyomo ndani yake, siku moja Abu Bakr Al-Siddiq alikula chakula kilicholetwa na mtumwa wake. na alipokula, yule kijana akamwambia kuwa chakula hiki kililetwa na mtu aliyefanyiwa ukuhani na kijana, katika zama za kabla ya Uislamu, hakupiga ramli, bali alimdanganya, na hii iliendana na amri ya Mwenyezi Mungu Mtukufu, basi yule mtu akaleta chakula kama malipo kwa kijana, basi Abu Bakri Mwenyezi Mungu amuwie radhi akaweka mkono wake mdomoni mpaka kutapika kilicho tumboni mwake⁽²⁾.

10

Mwili wako ni amana ambayo Mwenyezi Mungu Mtukufu amekukabidhi, basi uilinde kwa kumtii Mwenyezi Mungu na kujikurubisha Kwake, na uuepushe na vyanzo vya uharibifu na maasi.

Amesema mshairi:

Tuna furaha na tunatumaini kwa matumaini makubwa = Kamba ya kifo inatukunja na inayavunja matumaini.

Basi panda misingi ya uchamungu maadamu unaweza kufanya hivyo = na ujue kuwa baada ya kufa utakutana na misingi hiyo.

Mvune matunda kesho katika nyumba yenye heshima = hakuna kusumbuliwa ndani yake, wala taabu.

1 Ighaat al-Lahfan cha Ibn al-Qayyim (1/71).

2 Imepokewa na Abu Daawud (3658), Al-Tirmidhiy (2649), na Ibn Majah (264).

